

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

ΑΠΟΦΑΣΗ
81/2025

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου, συνήλθε σε συνεδρίαση στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 14.4.2025 και ώρα 11:00, προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Δημήτριο Σταυρόπουλο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Ευτύχιο Παλλήκαρη, Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό και Ιωάννη Μιχελάκη. Απόν το μέλος Σπυρίδων Χρυσοφώτης, ο οποίος είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η ενδεχόμενη παραβίαση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας από τον δημόσιο τηλεοπτικό σταθμό με τον διακριτικό τίτλο «ΕΡΤ1», ιδιοκτησίας της εταιρείας με την επωνυμία «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.», αναφορικά με διατάξεις που αφορούν: α) την ακριβή και αληθή μετάδοση των γεγονότων (με προσοχή και αίσθημα ευθύνης), β) τον έλεγχο των μεταδιδόμενων πληροφοριών και γ) την υποχρέωση διόρθωσης των ανακριβειών, κατά τη διάρκεια του κεντρικού δελτίου ειδήσεων που μεταδόθηκε στις 24 Μαρτίου 2020 και ώρα 19:00. Η υπόθεση εξετάζεται ύστερα από την με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 1397/27.3.2020 αυτεπάγγελτη καταγγελία.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε ο φάκελος με αριθμό 188/29.7.2022, ο οποίος ανατέθηκε στη διοικητική υπάλληλο Ροδόπη Μπιλιαρδή και στον ειδικό επιστήμονα-νομικό Αντώνιο Κεχρή. Μετά την παραίτηση και αποχώρηση από το ΕΣΡ του ως άνω ειδικού επιστήμονα, ο φάκελος επαναχρεώθηκε στην ειδική επιστήμονα-νομικό Ρέα Λαμπροπούλου. Η Διοικητική Υπάλληλος υπέβαλε την με αριθμό πρωτοκόλλου 61/ΕΣ/31.1.2023 έκθεση καταγραφής των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Στη συνέχεια η Ειδική Επιστήμων υπέβαλε την με αριθμό πρωτοκόλλου 364/ΕΣ/27.2.2025 νομική της εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό της λειτουργούσης τον σταθμό ως άνω εταιρείας, παρέστησαν ο πληρεξούσιος δικηγόρος της Φώτης Καραγιαννόπουλος (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr») και ο Υποδιευθυντής Ενημερωτικών Εκπομπών του σταθμού Χρήστος Κιούπης. Ερωτηθέντες από την Πρόεδρο, οι ανωτέρω εκπρόσωποι δήλωσαν ότι γνωρίζουν το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβαν δε τον λόγο και ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους. Ζήτησαν στη συνέχεια -και η Ολομέλεια δέχτηκε- να τους παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 30.4.2025, ώρα 14:00, και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Ο σταθμός κατέθεσε στη Γραμματεία το με αριθμό πρωτοκόλλου 2255/29.4.2025 υπόμνημά του.

Την 13.5.2025 και ώρα 11:00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Δημήτριο Σταυρόπουλο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Ευτύχιο Παλλήκαρη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Σπυρίδωνα Χρυσοφώτη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr») και Ιωάννη Μιχελάκη. Απόντα τα μέλη Πέτρος Τριανταφυλλίδης και Γεώργιος Βλαβιανός, οι οποίοι είχαν κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Η Πρόεδρος ενημέρωσε αναλυτικά για την υπόθεση το μέλος Σπυρίδωνα Χρυσοφώτη, ο οποίος δεν συμμετείχε στη συνεδρίαση της 14.4.2025, κατά την οποία έλαβε χώρα η ακρόαση της εγκαλουμένης εταιρείας, αναγιγνώσκοντας την με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 1397/27.3.2020 αυτεπάγγελτη καταγγελία, την με αριθμό πρωτοκόλλου 61/ΕΣ/31.1.2023 έκθεση καταγραφής των πραγματικών περιστατικών του τμήματος προγράμματος που συνέταξε η διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ Ροδόπη Μπιλιαρδή, την με αριθμό πρωτοκόλλου 364/ΕΣ/27.2.2025 έγγραφη νομική εισήγηση που συνέταξε η ειδική επιστήμων-νομικός Ρέα Λαμπροπούλου, το με αριθμό πρωτοκόλλου 2255/29.4.2025 υπόμνημα του σταθμού, το πρακτικό της συζήτησης στην Ολομέλεια και το σύνολο των λοιπών εγγράφων του φακέλου. Το μέλος της Ολομέλειας Σπυρίδων Χρυσοφώτης, δήλωσε ότι ενημερώθηκε πλήρως ως προς τα ουσιώδη σημεία της συζήτησης της 14.4.2025 και η δήλωσή του αυτή καταχωρίστηκε

στα πρακτικά. Παρέστη επίσης και η ανωτέρω εισηγήτρια, η οποία ανέπτυξε το ζήτημα προφορικά και στη συνέχεια αποχώρησε. Η Ολομέλεια, αφού παρακολούθησε την επίμαχη ροή προγράμματος και μελέτησε το σύνολο των στοιχείων του φακέλου:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. Νομικό μέρος

1. Το ΕΣΡ είναι η αρμόδια κατά το Σύνταγμα Ανεξάρτητη Αρχή (άρθρο 15 παρ. 2) για την άσκηση του άμεσου ελέγχου του κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως και την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων. «Ο άμεσος έλεγχος του κράτους... έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων... την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και νεότητας».

2. Κατά το άρθρο 5Α παρ. 1 του Συντάγματος: «Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων».

3. Το άρθρο 19 παρ. 2 του Ν. 2462/1997 (που κυρώνει το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα) ορίζει: «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της αναζήτησης, της λήψης και της μετάδοσης πληροφοριών και απόψεων κάθε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, προφορικά, γραπτά, σε έντυπα, σε κάθε μορφή τέχνης ή με κάθε άλλο μέσο της επιλογής του».

4. Κατά το άρθρο 11 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που έχει νομική ισχύ επί τη βάση της Συνθήκης της Λισαβόνας, άρ. 6 της ΣΕΕ): «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης

πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων. Η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές».

5. Το άρθρο 5 παρ. 1 του Π.Δ. 77/2003 ορίζει: «Η μετάδοση των γεγονότων πρέπει να είναι αληθής, ακριβής και όσο είναι δυνατό πλήρης. Τα γεγονότα πρέπει να παρουσιάζονται με προσοχή και αίσθημα ευθύνης, ώστε να μη δημιουργούν υπέρμετρη ελπίδα, σύγχυση ή πανικό στο κοινό». Κατά την παρ. 2 του αυτού ως άνω άρθρου: «Ανακρίβειες ή παραπλανητικές δηλώσεις διορθώνονται αμέσως στο πλαίσιο της ίδιας ή παρόμοιας εκπομπής».

6. Το άρθρο 8 παρ. 1 εδ. α' του Π.Δ. 77/2003 ορίζει: «Δεν πρέπει να μεταδίδονται πληροφορίες χωρίς να έχουν ελεγχθεί».

7. Σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 1 εδ. α' του ως άνω προεδρικού διατάγματος τα δελτία ειδήσεων πρέπει να συντάσσονται με ακρίβεια, αντικειμενικότητα και τη μεγαλύτερη δυνατή πολυμέρεια.

8. Το άρθρο 2 παρ. 3 εδ. α' του Ν. 4173/2013 (που τροποποιήθηκε με το Ν. 4324/29.4.2015 που επανιδρύει την ΕΡΤ) ορίζει ότι η Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. αποτελεί φορέα δημοκρατίας και πολιτισμού και συμβάλλει στη διασφάλιση της πολυφωνίας, στην ανεξάρτητη μετάδοση της πληροφορίας και της είδησης και στην προβολή των έργων του λόγου και της τέχνης.

9. Σύμφωνα με την Υπόδειξη 1/26.9.2011 το Ε.Σ.Ρ. υποδεικνύει στους δημόσιους και ιδιωτικούς ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς της χώρας όπως... μεριμνούν 1. Τα δελτία ειδήσεων και οι ενημερωτικές εκπομπές να συντάσσονται με αίσθημα ευθύνης, αντικειμενικότητα και πολυμέρεια για την έγκυρη ενημέρωση του κοινού. 2. Η μετάδοση των γεγονότων να είναι αληθής, ακριβής και όσο το δυνατόν πλήρης...

10. Τέλος, κατά τα στοιχεία β' και ε' της παραγ. 1 του άρθρου 4 του Ν. 2863/2000, το Ε.Σ.Ρ. ελέγχει την τήρηση των όρων και προϋποθέσεων καθώς και των εν γένει κανόνων και αρχών που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία για τη νόμιμη, διαφανή και ποιοτική λειτουργία των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων οι οποίοι δραστηριοποιούνται στον τομέα παροχής ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών και επιβάλλει, σε περίπτωση παραβάσεων, τις από το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995 προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις.

Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών συνάγονται τα ακόλουθα:

Η ελευθερία της έκφρασης γνώμης συνδέεται με την ελευθερία της πληροφόρησης που αποτελεί βασική αξία της δημοκρατικής αρχής. Οι ελευθερίες του πληροφορείν και του πληροφορείσθαι αποτελούν αναγκαία προϋπόθεση για την ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου, αλλά και συστατικό στοιχείο του δημοκρατικού πολιτεύματος (ΣτΕ 1901/2014 (Ολομ), πρβλ. ΕΔΔΑ, *Observer and Guardian v. the United Kingdom*, παρ. 59 β, ΕΔΔΑ, *Handyside κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, παρ. 49 και *Lingens κατά Αυστρίας*, παρ. 41-42, ΕΔΔΑ, *Centro Europa 7 S.R.L. και Di Stefano κατά Ιταλίας*, παρ. 131, ΕΔΔΑ, *Affaire Associazione Politica Nazionale Lista Marco Panella κατά Ιταλίας*, 30.11.2021, παρ. 44). Οι πάροχοι και οι προστηθέντες αυτών έχουν καθήκον να διαδίδουν πληροφορίες και ιδέες επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος, το καθήκον αυτό δε είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το δικαίωμα του κοινού να λαμβάνει τις συναφείς πληροφορίες και ιδέες (ΕΔΔΑ, *Axel Springer AC v. Germany*, 7.2.2012, παρ. 79, *Editorial Board of Grivna Newspaper v. Ukraine*, 16.4.2019, παρ. 85). Κατά την ΣτΕ 1227/2020 είναι μὲν δικαίωμα του καθενός να διαδίδει μέσω του Τύπου ειδήσεις, σχόλια και απόψεις, υπάρχει όμως και το δικαίωμα κάθε πολίτη να πληροφορείται και να ενημερώνεται τακτικά και ελεύθερα για κάθε εν γένει πολιτικό και κοινωνικό θέμα που τον ενδιαφέρει (σχετική και η ΣτΕ 1212/2018).

Η υποχρέωση για αντικειμενική, ακριβή και αληθή ενημέρωση καταλαμβάνει προεχόντως τις εκπομπές πολιτικού (και ευρύτερα ενημερωτικού) περιεχομένου, δηλαδή τις εκπομπές πολιτικού και κοινωνικού διαλόγου και προβληματισμού, καθώς και τα δελτία ειδήσεων (ΣτΕ 1715/2020, 27/2020, 289/2019, 253/2012).

Για να διαμορφώσουν οι πολίτες σαφή εικόνα της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας πρέπει να λαμβάνουν πληροφορίες οι οποίες να είναι αληθείς, ακριβείς, τεκμηριωμένες και μη παραποιημένες. Ψευδείς ειδήσεις είναι αυτές που περιγράφουν γεγονότα, συμβάντα, δράσεις που δεν έχουν συμβεί. Οι μεταδιδόμενες πληροφορίες πρέπει να έχουν ελεγχθεί πριν τη μετάδοση τους, σε περίπτωση δε ανακοίνωσης ανακριβούς πληροφορίας, αυτή πρέπει να διορθώνεται αμέσως στο πλαίσιο της αυτής ή παρόμοιας εκπομπής. Ο δημοσιογράφος θεωρείται ότι ενήργησε καλόπιστα όταν έχει συλλέξει τις πληροφορίες του με δεοντολογικό τρόπο και έχει επιβεβαιώσει την ακρίβεια τους.

Στα πλαίσια αυτά, ο Τύπος οφείλει:

- α) να απέχει από διαστρεβλώσεις και παραποιήσεις και να μην παρουσιάζει ως γεγονότα φήμες και υποθέσεις,
- β) να εξαντλεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή του, προκειμένου να ελέγξει την αλήθεια και την προέλευση των ειδήσεων (ΑΠ 1265/2010, ΔιΜΕΕ 2011, σελ. 58),
- γ) να διασταυρώνει τις πληροφορίες που λαμβάνει από μη επίσημες πηγές (απόφαση ΕΔΔΑ Rumyana Ivanova κατά Βουλγαρίας της 14.5.2008, παρ. 64-65),
- δ) να μην παρουσιάζει μονομερώς τις ειδήσεις (ΑΠ 1265/2010, ΔιΜΕΕ 2011, σελ. 58).

Η μη τήρηση αυτών των συναλλακτικών υποχρεώσεων αποκλείει, στην περίπτωση της μεταδόσεως αναληθούς είδησης, την ύπαρξη δικαιολογημένου ενδιαφέροντος του δημοσιογράφου προς ενημέρωση του κοινού (πρβλ. ΑΠ 471/2013, ΑΠ 271/2012, Πολ.Πρ.Αθ. 2237/2015)¹. Ειδήσεις που ουδόλως ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα δεν εξυπηρετούν την ανάγκη του κοινού για πληροφόρηση, αλλά τουναντίον επιφέρουν αποπροσανατολισμό του από την πραγματικότητα (Πολ.Πρ. Αθ. 2237/2015).

Κατά την απόφαση ΣτΕ 4418/2014: τα επίμαχα γεγονότα πρέπει να παρουσιάζονται με προσοχή και αίσθημα ευθύνης και να ελέγχονται πριν τη μετάδοση τους, να μη διατυπώνονται δε κρίσεις βασισμένες σε πιθανολογήσεις που εμφανίζονται υπό τη μορφή πληροφορίας, γιατί αυτή η παρουσίαση του θέματος είναι ικανή να δημιουργήσει σύγχυση και πανικό στο κοινό.

Κατά την απόφαση ΣτΕ 2064/2013: το ρεπορτάζ που αποτελεί προϊόν δημοσιογραφικής έρευνας πρέπει να ελέγχεται πριν μεταδοθεί για την ακρίβειά του και η διόρθωση της μεταδοθείσας ανακριβούς είδησης δεν αίρει την τελεσθείσα παράβαση της παρ. 1 του άρθρου 8 του Π.Δ. 77/2003 η οποία συνίσταται στη μη τήρηση εκ μέρους των συντελεστών της εκπομπής της υποχρέωσης που υπείχαν να ελέγξουν την ακρίβεια της περιελθούσας σε αυτούς πληροφορίας προ της μεταδόσεως της στο τηλεοπτικό κοινό.

¹ Βλ. και Ι. Καράκωστα, Χ. Βρεττού «Ελευθερία του τύπου (ΜΜΕ) και προστασία προσωπικών δεδομένων», Νομικό Βήμα, τ. 59, Ιανουάριος 2011, σελ. 3 επόμε.

II. Πραγματικό μέρος

Από τα έγγραφα του φακέλου, την παρακολούθηση της επίμαχης ροής προγράμματος και τους ισχυρισμούς της εγκαλουμένης εταιρείας (προβληθέντες προφορικά και εγγράφως), προέκυψαν τα εξής:

Στο κεντρικό δελτίο ειδήσεων διάρκειας περίπου μιάμισης ώρας που μεταδόθηκε από τον δημόσιο τηλεοπτικό σταθμό EPT1 στις 24.3.2020 ώρα 19:00 με παρουσιάστρια την Αντριάνα Παρασκευοπούλου κυριάρχησαν ειδήσεις και πληροφορίες σχετικές με τη νόσο του κορονοϊού covid-19 και τις επιπτώσεις της στην υγεία και οικονομία των χωρών σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Σε έναν από τους τίτλους ειδήσεων μεταδίδεται: «...*Κόλαση στην Ισπανία- “διαλέγουμε ποιος θα πεθάνει” λένε οι γιατροί*». Προβάλλεται εικόνα προσώπου ατόμου φερόμενου ως ιατρού. Στη λεζάντα αναγράφεται: «*Θάνατος στην Ευρώπη*». Ακολουθούν πληροφορίες για τη ραγδαία εξάπλωση των κρουσμάτων κορονοϊού στον κόσμο και ειδικά στην Ελλάδα, δηλώσεις του καθηγητή A1 και του Υφυπουργού B1, ρεπορτάζ για την εξάπλωση των κρουσμάτων σε περιοχές της Ελλάδας και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, για τους ελέγχους σε περίπτωση παραβάσεων των κανόνων σχετικά με τη μετακίνηση των πολιτών κ.ά.

Στις 19:19 η παρουσιάστρια, αναφερόμενη στη δύσκολη κατάσταση που βιώνει η Ισπανία όσον αφορά τα θύματα του κορονοϊού, μεταδίδει: «*Ταινία τρόμου θυμίζει πλέον η κατάσταση στην Ισπανία. Μέσα σε 24 ώρες, κυρίες και κύριοι, οι νεκροί αυξήθηκαν κατά 514 και πια στη χώρα είναι 2.696 τα κρούσματα. Τα κρούσματα αυξήθηκαν κατά 6.600 μέσα σε ένα εικοσιτετράωρο. Είναι τα νέα κρούσματα, τα οποία φτάνουν τον αριθμό των κρουσμάτων στη χώρα στα 39.673. Το σύστημα Υγείας εξαντλεί τα όριά του, οι γιατροί είναι σε απόγνωση και δηλώνουν ότι έχουν το τραγικό καθήκον να διαλέξουν, ποιους ασθενείς θα αφήσουν να πεθάνουν, για να σώσουν άλλους.*

Προβάλλεται βίντεο στο οποίο εμφανίζεται ένας άντρας που μιλά ισπανικά. Τα λεγόμενα του μεταφράζονται στα ελληνικά με υπότιτλους στο κάτω μέρος της οθόνης. Ο άντρας, η εικόνα του προσώπου του οποίου είναι αρκετά θολή, ακούγεται να λέγει: «*Από ανθρώπους άνω των 65 ετών αφαιρούν τους αναπνευστήρες στη Μαδρίτη και τους κάνουν αναισθησία για να πεθάνουν, επειδή δεν υπάρχουν αρκετοί*

αναπνευστήρες για όλους, ώστε να τους δώσουν σε πιο νέους». Στη λεζάντα αναγράφεται: «Διαλέγουμε ποιος θα πεθάνει».

Το βίντεο συνεχίζεται με τη μετάδοση δηλώσεων γυναίκας που μιλά στα ισπανικά. Τα λεγόμενα της μεταφράζονται στα ελληνικά με υπότιτλους στο κάτω μέρος της οθόνης, ενώ η εικόνα του άντρα παραμένει στην οθόνη χωρίς να εμφανίζεται η εικόνα της γυναίκας που μιλά. Η γυναίκα ακούγεται να λέγει: «Δεν υπάρχουν υλικά, δεν υπάρχει χώρος και δεν υπάρχουν αναπνευστήρες. Σε πολύ κόσμο, σε πολλούς ασθενείς κάνουμε αναισθησία και κρατάμε το χέρι τους, επειδή οι οικογένειές τους δεν μπορούν να είναι δίπλα τους, έτσι τους βοηθάμε να πεθάνουν, για να ελευθερώσουμε τους αναπνευστήρες για άτομα κάτω των 65 ετών». Όσο μιλά η γυναίκα, ο άντρας φαίνεται συγκινημένος, σκουπίζει μάλιστα τα μάτια του με χαρτομάντηλο. Δεν αναγράφονται ούτε αναφέρονται τα ονόματα και οι ιδιότητες των δύο προσώπων που συμμετέχουν στο βίντεο (διάρκειας ενός λεπτού).

Η παρουσιάστρια παρατηρεί: «Ούτε σε ταινίες τα βλέπαμε αυτά, κυρίες και κύριοι και τώρα τα ζούμε. Οι σκηνές που εκτυλίσσονται στη χώρα της Ιβηρικής συγκλονίζουν».

Το δελτίο ειδήσεων παραμένει στο θέμα μεταδίδοντας εικόνες και πληροφορίες από την Ισπανία με φέρετρα και συγγενείς που αποτίουν το «ύστατο χαιρε» σε αγαπημένους που έχουν αποβιώσει από τον κορονοϊό. Στο ρεπορτάζ αναφέρεται: «Είναι ώρα αποχαιρετισμού προσώπου αγαπημένου που πέθανε από τον ιό. Της δίνουν ελάχιστο χρόνο[προβάλλεται εικόνα γυναίκας που σκύβει συντετριμμένη επάνω από φέρετρο]. Οι κηδείες απαγορεύονται και το φέρετρο πρέπει να οδηγηθεί γρήγορα στο αποτεφρωτήριο. Άλλους δεν τους αποχαιρετά κανείς. Είναι εικόνες που καταγράφηκαν στη Μαδρίτη σε μια από τις πιο δύσκολες στιγμές της σύγχρονης ιστορίας της! Οι πιο τραγικές στιγμές για πολλούς ηλικιωμένους ήταν οι τελευταίες τους σε κέντρα φροντίδας. Εντοπίστηκαν εγκαταλελειμμένοι και αρκετοί νεκροί στα κρεβάτια τους από μέλη του στρατού που επισκέφτηκαν τα κέντρα αυτά για να τα απολυμάνουν. Πιστεύεται ότι οι εργαζόμενοι τα εγκατέλειψαν μετά τον εντοπισμό κρουσμάτων». Η ανταποκρίτρια από τη Μαδρίτη είναι η Δώρα Μακρή που έκανε την ανάρτηση στο facebook για το ψευδές (fake) βίντεο του υποτιθέμενου ιατρού.

Περαιτέρω, από την παρακολούθηση και καταγραφή των πραγματικών περιστατικών προκύπτουν τα ακόλουθα:

α) Στη διάρκεια του κεντρικού δελτίου ειδήσεων που μεταδόθηκε από τον δημόσιο τηλεοπτικό σταθμό EPT1 στις 24.3.2020, ανακοινώνεται από την παρουσιάστρια ότι η κατάσταση στην Ισπανία θυμίζει ταινία τρόμου καθώς οι γιατροί διαλέγουν ποιους ασθενείς θα αφήσουν να πεθάνουν για να σώσουν άλλους. Στο βίντεο που προβάλλεται ένας άντρας που μιλά ισπανικά αναφέρει ότι στη Μαδρίτη αφαιρούν τους αναπνευστήρες από ανθρώπους άνω των 65 ετών, τους κάνουν αναισθησία για να πεθάνουν και δίνουν τους αναπνευστήρες σε νεότερους ανθρώπους. Στη συνέχεια ακούγεται η φωνή μιας γυναίκας που επίσης μιλά ισπανικά και υποστηρίζει πως στη Μαδρίτη δεν υπάρχουν υλικά ούτε χώρος, δεν υπάρχουν αναπνευστήρες, πως σε πολλούς ασθενείς κάνουν αναισθησία ώστε να βοηθηθούν να πεθάνουν για να ελευθερωθούν αναπνευστήρες για άτομα κάτω των 65 ετών. Όσο μιλά η γυναίκα, ο άντρας φαίνεται συγκινημένος, σκουπίζει τα μάτια του με χαρτομάντηλο. Δεν αναγράφονται ούτε αναφέρονται τα ονόματα και οι ιδιότητες των δύο προσώπων που συμμετέχουν στο βίντεο (διάρκειας ενός λεπτού).

β) Η αυτεπάγγελτη καταγγελία είχε στηριχθεί σε δημοσίευμα της ενημερωτικής ιστοσελίδας eidisis.gr που επισυνάπτεται. Σύμφωνα με το δημοσίευμα της ως άνω ιστοσελίδας με τίτλο «“Fake” το viral βίντεο με τον γιατρό από την Ισπανία σύμφωνα με δημοσιογράφο της EPT» της 25.3.2020: *«Η ανταποκρίτρια της δημόσιας τηλεόρασης στην Ισπανία αναφέρει πως το βίντεο ενός “γιατρού” που αναφέρεται στις δραματικές στιγμές που ζει η χώρα λόγω του κορονοϊού είναι “fake” και προειδοποιεί πως οι αρχές διαψεύδουν συνεχώς ανάλογες αναφορές που έχουν κατακλύσει το διαδίκτυο. Την ιδιότητα ενός Ισπανού ως γιατρό, η “μαρτυρία” του οποίου έγινε viral αναφορικά με την πανδημία του κορονοϊού στη χώρα τις ιβηρικής χερσονήσου και η οποία μεταδόθηκε από πολλά ελληνικά και ξένα ΜΜΕ, αμφισβητεί η ανταποκρίτρια της EPT στη Μαδρίτη, Δώρα Μακρή.*

Το δημοσίευμα συνεχίζει: *«“Μην “κλαίτε” τόσο πολύ για την Ισπανία με τον φερόμενο “γιατρό” που κλαίει μπροστά στην κάμερα”, αναφέρει η δημοσιογράφος σε ανάρτηση της, καθώς, όπως υποστηρίζει: “ο τύπος δεν είναι καν γιατρός και το Υπ. Υγείας αλλά και ο σύμβουλος Υγείας της τοπικής κυβέρνησης της Μαδρίτης διαψεύδει κάθε λέξη αυτού του βίντεο! Επιπλέον δεν διαθέτει στις λίστες του το όνομα του συγκεκριμένου τύπου ως γιατρού! Ούτε και ο ιατρικός σύλλογος! Είναι παντελώς άγνωστος. Και είναι μέλος του ακροδεξιού κόμματος Βοξ. Δεν φοράει καν ποδιά γιατρού, δεν αναφέρει πουθενά όνομα και επάγγελμα και μας προτρέπει να ακούσουμε*

μια ηχογράφιση μιας γυναικείας φωνής η οποία λέει όλα τα περί αναπνευστήρων! Ούτε ποια είναι η τύπισσα γνωρίζουμε αλλά από βωμολοχίες το στόμα της πάει ροδάνι διότι και ισπανικές βωμολοχίες γνωρίζουμε αλλά και αυτό δεν είναι ύφος γιατρού! Αλλά μάλλον υποκόσμου! Εξάλλου, και “το υπουργείο διαψεύδει κατηγορηματικά ότι στα νοσοκομεία της Μαδρίτης βγάζουν τους αναπνευστήρες από ηλικιωμένους και τους αφήνουν να πεθάνουν για να τους βάλουν σε νεότερους που έχουν προσβληθεί από τον κορονοϊό”, σύμφωνα με την ίδια, ενώ το “συγκεκριμένο βιντεάκι κυκλοφορεί κατ’ επανάληψη σε λογαριασμούς Twitter μελών της ακροδεξιάς Βοξ». Στη συνέχεια αναγράφεται: «Η Δώρα Μακρή σημειώνει επίσης: “Ακολούθησα την πορεία αυτού του βίντεο για το οποίο όλοι μιλούσατε και ανησυχούσατε. Η ισπανική αστυνομία διαψεύδει καθημερινά εκατοντάδες ιστοσελίδες που κυκλοφορούν, τα bulos όπως λέγονται. Δηλαδή τα fake news – τις ψεύτικες ειδήσεις δηλαδή. Το βρήκα καταρχήν σε μια Αμερικάνα από το Λος Άντζελες η οποία ισχυρίζεται ότι είναι ρεπόρτερ. Το ανέβασε συγκινημένη λέει για όσα περνούν οι “καημένοι οι Ισπανοί” . Κάτω από το βίντεο υπάρχει ένα όνομα και πηγαίνω στη σελίδα του. Κι εκεί τα είδα όλα! Τα περί ακροδεξιάς Βοξ εννοώ! Ανεβάζει συνεχώς fake βίντεο που κατασκευάζουν συνεχώς ψεύτικες ειδήσεις για ό, τι μπορείτε να φανταστείτε. Και που όσοι ζούμε εδώ τα γνωρίζουμε. Το βίντεο κυκλοφόρησε σε διάφορες χώρες (από τα τζιμάνια που δεν μπήκαν στον κόπο να διασταυρώσουν) και επειδή “πουλούσε” και ως θέμα και ως δάκρυ μια χαρά κυκλοφόρησε!».

Το δημοσίευμα καταλήγει παραθέτοντας την τελευταία παράγραφο της ανάρτησης της δημοσιογράφου Δώρας Μακρή: «Ηρεμήστε λοιπόν. Κανένας γιατρός και κανένα νοσοκομείο στην Ισπανία δεν αφαιρεί αναπνευστήρες στην εντατική από ηλικιωμένους. Το λέει και ο επικεφαλής Υγείας της αυτόνομης κυβέρνησης της Μαδρίτης. Αφήστε επιτέλους τους ανθρώπους να κάνουν τη δουλειά τους και μην αμαυρώνετε την εικόνα τους! Ρωτήστε και κανέναν γιατρό για το πότε κάνουν κάτι τέτοιο».

γ) Στις 25.3.2020, τα «Ellinika Hoaxes» που είναι πιστοποιημένος οργανισμός κατάρριψης αναληθών δημοσιευμάτων προερχόμενων από κάθε πηγή ενημέρωσης²,

² Τα Ellinika Hoaxes είναι μέλος του παγκόσμιου δικτύου ελέγχου γεγονότων International Fact Checking Network (IFCN) και ελέγχεται σε ετήσια βάση, σύμφωνα με τους κανόνες του IFCN, για την πολιτική ανεξαρτησία, τη διαφάνεια των πηγών, της χρηματοδότησης, της μεθοδολογίας και τη δέσμευση για ανοικτές και ειλικρινείς διορθώσεις. Επίσης, είναι μέλος του European Fact-Checking Standards Network (EFCSN), μια ένωση οργανισμών ελέγχου δεδομένων που δεσμεύονται για τα πρότυπα ανεξαρτησίας, διαφάνειας και δημοσιογραφικής ποιότητας που περιγράφονται

αναφερόμενα στο ως άνω βίντεο, βεβαιώνουν ότι: «Ο Ισπανός που μιλάει στο βίντεο δεν είναι γιατρός και οι ισχυρισμοί του έχουν διαψευστεί από τον ισπανικό οργανισμό διασταύρωσης ειδήσεων».

Ειδικότερα, τα «Ellinika Hoaxes» αναφέρονται στο δημοσίευμα της ανταποκρίτριας της EPT Δώρας Μακρή: «Σύμφωνα με σχετική ανάρτηση της ανταποκρίτριας της EPT στη Μαδρίτη, Δώρας Μακρή, ο άνδρας στο βίντεο δεν είναι γιατρός, ενώ σύμβουλος Υγείας της αυτόνομης κοινότητας της Μαδρίτης διαψεύδει τα λεγόμενά του και υποστηρίζει πως υπάρχει επάρκεια αναπνευστήρων στην περιοχή ευθύνης του». Τα «Ellinika Hoaxes» καταλήγουν: «Στην Ισπανία, ο ισχυρισμός έγινε viral μέσω ηχητικού μηνύματος που διαμοιράστηκε μέσω κοινωνικών δικτύων όπου ακούγεται μια νοσοκόμα να ισχυρίζεται πως οι αναπνευστήρες δίνονται μόνο σε ασθενείς κάτω των 65 ετών. Σύμφωνα με τον ισπανικό οργανισμό διασταύρωσης ειδήσεων *maldita.es* (μέλος του IFCN, όπως και τα Ελληνικά Hoaxes), κατόπιν επικοινωνίας τους με το Υπουργείο Υγείας (στις 20 Μαρτίου) έλαβαν τη διαβεβαίωση πως δεν θα σταματήσει η παροχή αναπνευστήρων σε ασθενείς ηλικίας άνω των 70 ετών. Επιπλέον, δύο μεγάλα νοσοκομεία της περιοχής, το *La Paz* και το *Jiménez Díaz Foundation*, διέψευσαν κατηγορηματικά τους ισχυρισμούς περί διαλογής ασθενών, ενώ πρόσθεσαν ότι υπάρχει επάρκεια αναπνευστήρων. Το *maldita.es* επανήλθε με νεότερο άρθρο, σύμφωνα με το οποίο, αφού εξακρίβωσαν την ταυτότητα του άνδρα στο βίντεο, διαπίστωσαν πως δεν πρόκειται για γιατρό. Με βάση τα ανωτέρω, ο ισχυρισμός πως ο άνδρας του βίντεο είναι Ισπανός γιατρός, καταρρίπτεται. Επίσης, δεν ισχύει πως δεν δίνονται ή αφαιρούνται αναπνευστήρες από ασθενείς άνω των 65 ετών, για να δοθούν σε νεότερους».

δ) Επί τη βάση των ανωτέρω συνάγεται ότι στο συγκεκριμένο θέμα του δελτίου ειδήσεων της 24.3.2020 (στο οποίο περιλήφθηκε η μετάδοση του ως άνω αναληθούς βίντεο) που αφορούσε τον μεγάλο αριθμό κρουσμάτων στην Ισπανία λόγω του κορονοϊού, δεν τηρήθηκαν οι κανόνες της νομοθεσίας για την ακριβή, αληθή, πλήρη και με αίσθημα ευθύνης μετάδοση των γεγονότων, καθώς ο σταθμός δεν είχε ελέγξει την ακρίβεια των πληροφοριών που μετέδωσε με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν

στον Ευρωπαϊκό Κώδικα Προτύπων για τους Ανεξάρτητους Οργανισμούς Ελέγχου Γεγονότων. Επιπλέον είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Παρατηρητήριου Ψηφιακών Μέσων (EDMO) και του Ευρωπαϊκού Παρατηρητήριου κατά της Παραπληροφόρησης (SOMA).

λανθασμένες εντυπώσεις στο κοινό για ένα ζήτημα μείζονος σημασίας λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες υγειονομικές συνθήκες που επικρατούσαν.

ε) Στο δελτίο ειδήσεων της επόμενης ημέρας 25.3.2020 που μεταδόθηκε από τον τηλεοπτικό σταθμό ΕΡΤ1, η ανταποκρίτρια από τη Μαδρίτη Δώρα Μακρή, που μεταδίδει ειδήσεις από την Ισπανία σχετικά με τα κρούσματα του κορονοϊού (ώρα 19:38), αναφέρεται σε «πόλεμο» που έχει αναλάβει η ισπανική αστυνομία απέναντι στους «ιούς» κοινωνικής δικτύωσης καθώς χρειάζεται σε καθημερινή βάση να διαψεύδει fake news, όπως για παράδειγμα την ίδια ημέρα (25.3.2020) χρειάστηκε να διαψεύσει μήνυμα που μιλούσε για κατάσταση πολιορκίας στη Μαδρίτη. Στη λεζάντα αναγράφεται: «Πόλεμος με τον ιό και τα fake news στην Ισπανία». Παρόλο που η ανταποκρίτρια κάνει μνεία σε μετάδοση αναληθών ειδήσεων στην Ισπανία, δεν αναφέρει τίποτα σχετικά με το υπό έλεγχο αναληθές βίντεο.

στ) Μετά από έρευνα στη Διαδικτυακή Πλατφόρμα Παρακολούθησης και Αναζήτησης Ραδιοτηλεοπτικού Προγράμματος του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης «Πανόπτης» μεταξύ των ημερομηνιών 25 έως 28.3.2020 αλλά και στην ιστοσελίδα ert.gr, δεν διαπιστώθηκε εκ μέρους του σταθμού διόρθωση της ανακριβούς είδησης που μεταδόθηκε την προηγούμενη ημέρα (24.3.2020) σχετικά με το βίντεο του φερόμενου ως ιατρού που υποστηρίζει πως οι ιατροί αναγκάζονται να αφαιρέσουν αναπνευστήρες από άτομα άνω των 65 ετών ώστε να τους δώσουν σε νεότερα άτομα.

III. Υπαγωγή

Ενόψει των ανωτέρω, η Ολομέλεια αποφασίζει ομοφώνως ότι η εγκαλουμένη εταιρεία παραβίασε τις διατάξεις της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας σχετικά με α) την ακριβή και αληθή μετάδοση των γεγονότων (με προσοχή και αίσθημα ευθύνης), β) τον έλεγχο των μεταδιδόμενων πληροφοριών και γ) την υποχρέωση διόρθωσης των ανακριβειών. Επομένως πρέπει να επιβληθεί στην εγκαλουμένη διοικητική κύρωση.

Επιβάλλει ομοφώνως τη διοικητική κύρωση της σύστασης.

**ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ Η ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ**

Δέχεται, ομοφώνως, ότι η εγκαλουμένη εταιρεία παραβίασε τη ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία ως προς: α) την ακριβή και αληθή μετάδοση των γεγονότων (με προσοχή και αίσθημα ευθύνης), β) τον έλεγχο των μεταδιδόμενων πληροφοριών και γ) την υποχρέωση διόρθωσης των ανακρίβειών, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Επιβάλλει, ομοφώνως, στην εταιρεία με την επωνυμία «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.», ιδιοκτήτρια του δημόσιου τηλεοπτικού σταθμού με τον διακριτικό τίτλο «ΕΡΤ1», τη διοικητική κύρωση της σύστασης, όπως στο μέλλον τηρεί τις εκ της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας υποχρεώσεις της σχετικά με την ακριβή και αληθή μετάδοση των γεγονότων (με προσοχή και αίσθημα ευθύνης), τον έλεγχο των μεταδιδόμενων πληροφοριών και την υποχρέωση διόρθωσης των ανακρίβειών με προειδοποίηση επιβολής αυστηρότερων κυρώσεων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 13^η Μαΐου 2025 και δημοσιεύτηκε την 20^η Νοεμβρίου 2025.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΥΤΕΡΙΠΗ ΚΟΥΤΖΑΜΑΝΗ – ΔΡΙΛΙΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΑΡΑΖΙΔΟΥ